Demokratik Açıklık ve Şeffaflığı Örseleyen Karartıcılık!

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.

1.Öndeyi

"Demokratik Açıklık ve Şeffaflığı Örseleyen Karartıcılık!" konulu bu makalenin amacı; 21. yüzyıl kültürünün, her zamankinden daha çok kamusal açıklık ve şeffaflık gerektirdiğine Ulusal Kamuoyunun dikkatini çekmektir. Alan yazın verilerine ek olarak yazarın postpozitivist görüşlerine ve gözlemlerine dayalı oluşturulan çalışmada konu; (1)Öndeyi, (2)Açıklık ve Şeffaflık İklimi, (3)Açıklık ve Şeffaflığın Bireysel ve Toplumsal Kazanımları, (4) Açıklık ve Şeffaflığı Lekeleyen Karartıcılık, (5)Karartıcılılığın Lekeledikleri, (6)Sonuçlar, (7)Öneriler, (8)Vargı ve Yargı alt başlıklarında sistematize alınmıştır.

2.Açıklık ve Şeffaflık İklimi

Açıklık, her bilgi kolu ve yaşamsal da en temel ilkelerdendir.
Açıklık, eğitim ve öğretimde kavramların (1)Net olarak tanımlanmasını ve (2)Çok duyuya dönük iletilerin sunulmasını içerir (Karaağaçlı, 2025:23-24).

Yönetimde açıklık ise; yapılan uygulamaların yurttaş bireylere, haber kaynaklarına ve konuyla ilgili sektörlere yapılan uygulamalarının açık olarak duyurulmasıdır.

Açıklık ilkesine her kurumsal ölçekte gereksinim vardır. Bir kamu kurumunun önce kendi iç yapısında başlayarak kendine özgü her iş ve işlemde açık uygulamalar yapmasıdır.

Sigmund Freud bilinçaltının örtme işlevi nedeniyle açıklık ve şeffaflığa metodik kuşkuyla yaklaşırken; Friedrich Nietzsche ise Ahlakın Soy Kütüğünde gerçek ve yalan Üzerinden eleştiriler getirir. Kongar, karatmacılığın, bütçe, enflasyon, seçmen sayıları ve oy sayımlarının tartışılırlığı üzerinde durur (Freud,2022; Nietzsche,2015 ve Kongar,2025).

3.Açıklık ve Şeffaflığın Bireysel ve Toplumsal Kazanımları

Türkiye Coğrafyası'nda merkezi iktidar ve yerel yönetimler tarafından yapılan her türden uygulamalar ve stratejik kararlar açıklık ve şeffaflık ilkesi gereği

kamuoyuyla paylaşıldığında; aşağıda sıralanan bireysel ve toplumsal somut kazanımlar yararlar sağlanmış olur:

"Egemenlik kayıtsız koşulsuz halkındır" ilkesi uyarınca açıklık ve şeffaflık, halkın yönetim tarafından yürütülen iş ve işlemlerden açık ve şeffaf ileti kanallarıyla haberdar olmasıdır.

Açıklık ve şeffaflık, ilkesi uygulandığında; yurttaş bireyler merkezi iktidar ve yerel yönetimlerin kendileriyle yani halk ile ilgili yaptıkları işlere ait gerekli bilgi ve belgelere ulaşabilir.
Açıklık ve şeffaflık ilkesiyle halk kontrol işleviyle yönetime katılmış olur.

Açıklık ve şeffaflık ilkesiyle merkezi iktidar ve yerel yönetimler tarafından yapılan sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitsel işler ve tercihler kamuoyu tarafından denetlenebilir.

Açıklık ve şeffaflık ilkesiyle, merkezi iktidar ve yerel yönetimler tarafından yapılan ulusal yararlara aykırı olan yanlış iç ve dış politik kararlara halk tepki vererek sorgulayabilir.

Çünkü; açıklık ve şeffaflık ilkesiyle, halkın yönetime bireysel ve toplumsal ölçeklerde katılımı teorizeden yaşamsal pratiklere dönüşmüş olur.

Çünkü; açıklık ve şeffaflık ilkesiyle, dayanışma ve ve işbirliği sağlanmış olur.

4.Açıklık ve Şeffaflığı Lekeleyen Karartıcılık

Açıklık ve Şeffaflık ilkesiyle asla yan yana getirilemeyecek tutum "karartıcılıktır."

Karartılı tutumların yaygınlaşmasını olağanmış gibi gösteren manipülatif yöntemler karartıcılıktır.

Karartıcılık; bireysel, yerel, kurumsal ve merkezi iktidar ölçeklerinde yapılabilir.

Karartıcılık yukarı satırlarda anılan hangi ölçekte olursa olsun, temelinde gerçekleri gizlemeyi amaçlar.

Gerçekler, kararlar ve uygulamalar "neden açıklanmıyor?" haklı sorusu ise "ticari sır" ve "gizemli konu" gibi zayıf gerekçelerle kamuoyuna duyurulur.

Oysa; bireysel ve toplumsal ölçekli her konu bilgi edinme hakkı gereği halkla paylaşılmasıyla ancak; karartılar açıklığa kavuşur (BM,1948).

5.Karartıcılılığın Lekeledikleri

- Karartıcılık Cumhuriyet ve Demokrasi olgularını temelinden sarsar.
- Halkın yönetime ve devlete yabancılaşmasını tetikler.
- Çünkü; karartıcılık uygulamalarıyla halkın bilmesi gereken sosyal, kültürel, ekonomik, eğitsel alanlardaki bilgiler halktan gizlenir.
- Karartıcılığın en yaygın sığınması ve savunusu halkın bilmesi gerekenler, "süreç sır" nitelemesiyle ötelenir.
- Ötelenen ve örtülen durumlar ise karartıcılıkla kamu oyunun gündeminden uzaklaştırılmış olur.
- Karartıcılık, bir olayın sürekliliğine de ket vurarak, izlenip sonuçlanması gereken dolayısıyla "ceza gerektiren haller" cezasızlığa evrilmiş olur.
- Karartıcılıkla, Cumhuriyetçi Demokrasinin "halk için halktan yanalık" ilkesi açıklık ve şeffaflıktan uzaklaşır.

6.Sonuçlar

1. Açıklık ve şeffaflık, Cumhuriyetçi Demokrasi için yerel ve merkezi her iktidarın halkı bilgilendirmesinin anahtar ilkesidir.
2. Cumhuriyetçi Demokrasi için, daha fazla açıklık ve şeffaflığa gereksinim vardır.
3. Açıklık ve şeffaflıkla, her kademede ve alanda toplumsal katılım, işbirliği ve dayanışma artacaktır.
4. Bütçeleri, gelir ve gider durumları açıklık ve şeffaflıkla denetlenemeyen ve açıklanamayan topluluklar ve cemaatlar esasında "demokratik toplum kuruluşu" yaygın ama eksik anlamlı kullanımıyla "sivil toplum örgütleri" olarak nitelenemez!
5. Karartıcılıkla, toplumsal güven zedelenir.

7.Öneriler

1. Güçlü bir Cumhuriyetçi Demokrasinin ancak; açıklık ve şeffaflıkla sağlanabileceği gerçeği her yönetsel bağlamda dikkate alınmalıdır.

2. Açıklık ve şeffaflıkla ; Cumhuriyet'in kurucu filozofisi ve Atatürk'ün "halkçılık ilkesi" halk için uygulanmalıdır.

3. Açıklık ve şeffaflıkla, bireysel ve toplumsal ölçeklerde her türden veri (enflasyon, işsizlik, iç ve dış borçlanma, ulusal bütçe, deneti raporları, vergiler, gelirler, giderler, kârlar ve zararlar) halkla paylaşılmalıdır.

4. Açıklık ve şeffaflıkla, halkın yönetsel karar süreçlerine eşanlı, eşgörevli, eşgüdümlü katılması işlevsel hale getirilmelidir.

5. Toplumsal dayanışmayı örseleyen karartıcılığa sıfır tolerans gösterilmelidir.

8.Yargı ve Vargı

Açıklık ve şeffaflıkla, karartıcılığın önleneceği; karartıcılıkla ise, halktan uzak karar ve politikaların uygulanacağı, gizemli durumların yaygınlaşacağı, yanlış ve çarpık verilerin toplumsal yapıyı zedeleyeceği unutulmamalıdır.

Açıklık ve şeffaflıkla, yerel yönetimlerin ve merkezi iktidar uygulamalarının, zaman içinde gösterdikleri değişme durumlarının somutlanacağı göz ardı edilmemelidir.

Kaynaklar

Bernardi, Richard A.; LaCross, Catherine C. (2005). "Kurumsal Şeffaflık: Etik Kuralları Açıklamaları" . CPA Dergisi . New York Eyalet Sertifikalı Muhasebeciler Derneği (CPA).

Brin D. (1999). The Transparent Society: Will Technology Force Us To Choose Between Privacy And Freedom? Paperback. June 1, 1999.

BM-Birleşmiş Milletler. (1948). **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. "Universal Declaration Of Human Rights.** Birleşmiş Milletler. 10 Aralık 1948. Ss. 71-77.

Freud, S.(2022).Bilinçaltı. www.amazon.com.tr

Foucault, M. (2020). Disiplin ve Ceza: Hapishanenin Doğuşu. Penguin Modern Klasikleri.

Karaağaçlı, M. (2025).Öğretisel İlkeler ve Yöntemler. Bizim Büro Basımevi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. Matbaa Sertifika No:42488. ISBN–978-60580173-3-7. Bandrol Seri No Aralıkları: THG-YIH330036-330145.

Kongar, E. (2025). **Karartmacılık ve İthal Seçmen, İktidarı Kurtarır Mı?.**
https://www.kongar.org/aydinlanma/2023/3625_Karartmacilik.03.03.2025.

Nietzsche, F. W. (2015) Ahlakın Soykütüğü Üstüne: Nietzsche - Bütün Yapıtları 9.Çeviri: Ahmet İnam.

Özden, Y. G. (2001). **Cumhuriyetçi Demokrasi.** Bilgi Yayınevi.

Turner, Bryan S. (2020). **Eşitlik**. Çev: Çağrı Mutaf. Ed: Bryan S. Turner. ss.286-288. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Walker, James W. St G.; Thompson, Andrew S. (21 Şubat 2008). Kritik Kütle: Küresel Sivil Toplumun Ortaya Çıkışı . Wilfrid Laurier Univ. Press. ISBN 9781554580224– Google Books

---

İletişim ve Erişimi
e-posta : mkara@gazi.edu.tr
Web (1) : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web (2) :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID:https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları
Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji,güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Tüm yayınlar blogu : mustafakaragacli.blogspot.com

Antisosyal Medyaları
Facebook (1): Kirizma
Facebook (2): Mustafa Karaağaçlı
X : M_Karaagacli_
İnstagram : mustafakaraagacli1
Youtube :AkademikAda